

Diskusia/ Discussion

Recenzované/ Review: 15. 12. 2022

<https://doi.org/10.24040/eas.2022.23.2.85-98>



Dopady prijatých opatrení vlády Slovenskej republiky na hrubý domáci produkt v súvislosti s pandémiou COVID – 19

The impact of measures adopted by the Government of the Slovak Republic on the gross domestic product in connection with the COVID-19 pandemic

Miroslava Škvarková, Hussam Musa

Abstract: The pandemic caused by the COVID-19 virus has hit the daily functioning of businesses with a heavy hand. Due to the measures taken by the government, business entities were forced to limit, and some even to stop, their business activities. However, the Government of the Slovak Republic adopted various packages of measures to prevent economic collapse, which could be used by entities. This issue will be the subject of research in this article, where we will focus on the effectiveness of the measures taken through the gross domestic product. We will carry out our research using secondary data, namely a study published by the Ministry of Finance of the Slovak Republic. We believe that the results of this research will contribute to other crisis situations that the Slovak Republic will face in the near future, such as the energy crisis, which will also affect the functioning of business entities.

Key words: *COVID-19. Economic aid. State measures.*

JEL Classification: B22. H32. M29. O38.

Úvod

Pandémia COVID-19 spustila na Slovensku boj, ktorý trvá až dodnes. Práve táto udalosť má na svedomí krízu, v ktorej okrem mnoho nakazených musela Slovenská republika riešiť aj hospodárske problémy. Klaus a kol. IVK (2020), Honzová a Pisár (2022), Tijani a kol. (2021), Kufelová a Bukovová (2021), Musa a kol. (2022), Trúchliková (2020), ale aj mnoho ďalších sa zhodujú na tom, ako intenzívne táto situácia zasiahla do bežného vývoja slovenskej ekonomiky z rôznych uhlov. Nielen Slovensko, ale aj celý svet stál pred veľkým neznámym, strachom a neistotou. „Po vzniku svetovej finančnej krízy sa výrazne začala prejavovať neistota vývoja

svetovej ekonomiky. Pre súčasnú etapu vývoja svetovej ekonomiky je charakteristický nárast ekonomickej a politickej neistoty. V období prehľbujúcej sa neistoty sú investori veľmi zdržanliví pri prijímaní svojich investičných rozhodnutí. Aj fyzické osoby prehodnocujú svoje spotrebiteľské a investičné zámery, ako aj rozhodnutia vedúce k dopytu. Výsledkom pokračujúcej neistoty je zdržanlivý prístup k investovaniu a v niektorých prípadoch možno sledovať skôr sklon k šetreniu. Neistota veľmi silno ovplyvňuje tak mikro-, ako aj makroekonomiku“ (Hošoff, 2020, s. 50).

V dôsledku tejto situácie bola nevyhnutná rýchla reakcia štátu. Riešenia boli realizované prijatím opatrení na prerušenie bežného diania pracujúcich ľudí. Podniky boli vládou donútené prerušiť svoju podnikateľskú činnosť, čo pre niektoré znamenalo aj ich krach. Ako prevenciu pred úplným hospodárskym krachom vláda Slovenskej republiky prijala ekonomické opatrenia (Vozárová, Dubravská, 2021).

Cieľom príspevku bude prostredníctvom sekundárneho výskum zistiť dopady prijatých ekonomických opatrení na HDP za obdobie 2019 až 2021. Tento cieľ naplníme prostredníctvom potvrdenia predikovaného scenára, ktorá sme už v našej štúdiu uviedli, a pomocou následnej komparácie vývoja HDP, čo nám umožní vyvodiť závery týkajúce sa dopadov. V prvej časti príspevku predstavíme všetky dostupné formy poskytovania pomoci vládou Slovenskej republiky. Druhá časť príspevku bude analyzovať, či prijaté opatrenia mali pozitívny dopad na výkon ekonomiky. Vybraný horizont mapuje výšku HDP pred korona krízou v roku 2019, jej začiatok, rok 2020, kedy boli prijaté opatrenia a výšku HDP za rok 2021, kedy opatrenia boli aplikované. Dopady určíme prostredníctvom porovnania dosiahnutej výšky HDP za sledované obdobie.

Naše zistenia by mohli byť podnetom pri zvažovaní aj iných opatrení v rámci energetickej krízy, ako aj dopadu vojenského konfliktu na Ukrajinu.

1 Teoretické východiská

V tejto časti predstavíme ekonomické opatrenia prijaté vládou Slovenskej republiky. Vymedzíme konkrétne formy poskytovania pomoci v jednotlivých oblastiach pre malé a stredné podniky a samostatne zárobkovo činné osoby. Následne v druhej polovici vymedzíme hrubý domáci produkt ovplyvnený pandémiou COVID-19. Prostredníctvom tohto makroekonomického ukazovateľa budeme skúmať dopad prijatých opatrení na podniky.

1.1 Prijaté ekonomické opatrenia vládou Slovenskej republiky

Núdzová situácia s neutíchajúcou pandémiou tvrdo zasiahla do bežného fungovania podnikov. Štát bol donútený nekontrolovanou expanziou pandémie prijať rôzne obmedzenia, čo pre niektoré podniky znamenalo prerušiť až uzatvoriť svoje prevádzky (Musa a kol., 2022).

Promptné zakročenie vlády Slovenskej republiky sa prejavilo spomalením šíreniu pandémie a uvoľnením opatrení. Prvá vlna vďaka početným opatreniam bola pre slovenskú ekonomiku zanedbateľná a nespôsobila veľké škody. Druhá s väčším počtom nakazených priniesla nové opatrenia, ktoré spôsobili ďalšie obmedzenia fungovania podnikov (Musa, Rech, 2020).

Z dôvodu predchádzania kolapsu ekonomiky vláda začala poskytovať podnikom rôzne druhy pomoci. Slovenská republika vyčlenila 2,5 miliardy eur na poskytnutie pomoci v oblasti zachovania pracovných miest a podporu samostatne zárobkovo činných osôb.

Formy pomoci, ktoré poskytovala vláda, konkrétne Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky sa odvíjala od rôznych faktorov ako:

- žiadateľ pomoci (firma, SZČO, fyzická osoba),
- uzatvorenie pracovného pomeru (uzatvorený aspoň jeden pracovný pomer),
- fungovanie podniku počas pandémie (uzatvorená alebo obmedzená prevádzka),
- veľkosť podniku (MASP, veľký podnik).

Ďalšie členenie ekonomických opatrení je konkrétne podľa zamerania pomoci, ich prehľad uvádzame v tabuľke 1 (Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, 2022).

Tabuľka 1 Prehľad oblastí a jednotlivých foriem poskytovania pomoci

Zameranie pomoci	Forma pomoci
Finančné príspevky	príspevky na mzdu zamestnancov, úrazový príplatok - COVID-19, podpora pre cestovný ruch, dotácia na kompenzáciu tržieb pre segment osobitnej pravidelnej dopravy a príležitostnej dopravy, kompenzácia hospodárskej mobilizácie a dotácie na nájomné
Dane, účtovníctvo, e-kasa:	daňové priznanie a platba dane, DPH, daň z motorových vozidiel, miestne dane a miestne poplatky, spotrebné dane, preplatky, nedoplatky, výhodnejšie platenie preddavkov na daň z príjmov, odpočet daňovej straty, odkladanie platenie preddavkov na daň z príjmov, lehoty, konania a sankcie
Odvody:	odklad platby sociálnych odvodov, odpustenie platby sociálnych odvodov, odklad platby príspevkov na DDS a odpustenie platby príspevkov na DDS
Úvery a líziny:	odklad splátok úveru a odklad splátok lízingu
Iná finančná pomoc (sprostredkovaná prostredníctvom):	EXIMBANKA, Slovenská záručná a rozvojová banka, Slovak Investment Holding, banková záruka štátu a bonifikácia úroku

Zameranie pomoci	Forma pomoci
Clo a export:	export - povolenia a zákazy, oslobodenie od dovozného cla a DPH, iné opatrenia, lehoty a jednoduché uplatňovanie colných predpisov
Úradné a súdne konanie:	pozastavenie živnosti, lehoty a povinnosti, súdne konanie, dočasná ochrana podnikateľov a ochrana nájomcov, osvedčenia a licencie, doklady a preukazy a evidencia vozidiel.
Karanténne opatrenia a BOZP:	domáca karanténa.
Zamestnávam cudzinca:	vstup, pobyt a zamestnávanie cudzincov, cezhraničné cestovanie a vstup na územie SR a domáca karanténa.
Zamestnávam pendlera:	cezhraničné cestovanie a vstup na územie SR, domáca karanténa a regulácia pendlerov.
Opatrenia na zamedzenie šírenia COVID-19:	dopravcovia, humanitárne aktivity, správa bytových a nebytových priestorov, cestovné kancelárie a zájazdy, organizátori kultúrnych podujatí, príjemcovia autorských odmien, rozhlasoví vysielatelia, producenti, poskytovanie sociálnych služieb, športové organizácie, hospodárska mobilizácia a obmedzenie pohybu a pobytu zákazom vychádzania.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Ministerstva financií SR (2020)

Podľa Trúchalikovej (2020) najviac využívané opatrenia krajín EÚ boli dotácie na mzdy, záruky za úvery, odklad daní z príjmu a priame pôžičky. Tak isto uvádza, že Slovenská republika využíva hlavne opatrenie v oblastiach zabezpečenie dostupnosti finančných zdrojov, zvýšenia likvidity a podpory zamestnanosti.

Podľa Centra lepšej regulácie (2020) by malí a strední podnikatelia privítali zjednodušenie podmienok podpory a žiadosti získania podpory. „Podnikatelia považujú procesy za zdĺhavé, príliš byrokratické a podmienky získania pomoci považujú za nejasne formulované“ (Trúchliková, 2020, s. 133).

1.2 Dopad pandémie COVIDU-19 na HDP

Hrubý domáci produkt patrí medzi makroekonomické ukazovatele, ktorý odzrkadľuje výkon ekonomiky (Vozárová, Dubravská, 2021). Využíva sa ako referenčný bod, ktorým identifikujeme „zdravie“ národných ekonomík. Prostredníctvom HDP vieme identifikovať peňažnú hodnotu konečných služieb a tovarov. Inak definované, predstavuje všetky tovary a služby vyrobené v danej krajine za vybrané časové obdobie, počas ktorého boli zakúpené konečným užívateľom (Lisý, 2007). Ak by sme pojem hrubý domáci produkt definovali z peňažného hľadiska, išlo by o všetky dosiahnuté príjmy domácnosti, podnikov a štátu. Ako sme už vyššie spomenuli, význam HDP predstavuje odzrkadlenie vyrobených a odkúpených

statkov a služieb, z tohto dôvodu považujeme tento makroekonomický ukazovateľ za najlepší spôsob merania výkonnosti ekonomiky (Baránik, Hubánik, 2004).

HDP možno identifikovať viacerými metódami. Každá z nich vníma HDP z inej stránky. Rozlišuje 3 základné metódy na vyčíslenie výšky tohto ukazovateľa. Dôchodková metóda ráta so súčtom príjmov všetkých ekonomických subjektov, z predaja tovarov a poskytovania služieb. Produkčná metóda ráta so súčtom všetkých pridaných hodnôt, všetkých podnikov ekonomiky, z ktorých sa odvádza hodnota finálnych tovarov a služieb. Poslednou metódou je výdavková metóda, ktorá ráta so súčtom výdavkov domácnosti, podnikov, štátu a zahraničných subjektov vynaložených na nákup tovarov a služieb, ktoré boli vyprodukované v danej krajine (Jurečka, 2017).

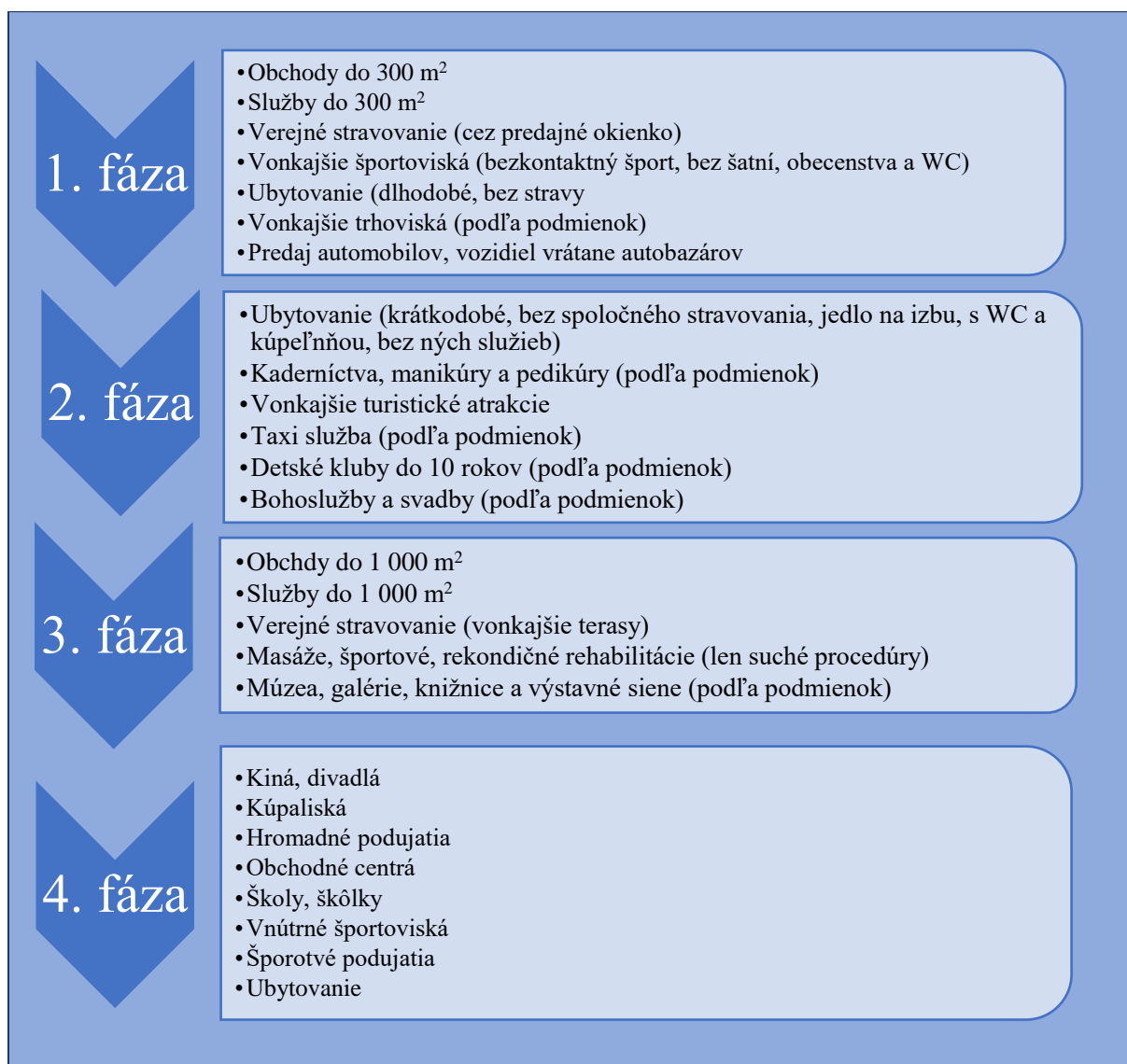
V čase pandémie Covid-19 musel štát čeliť ťažkým rozhodnutiam nielen v oblasti zdravotníctva, ale aj ekonomiky. Konkrétne máme na mysli štátne zásahy, ktoré sme uviedli už v prechádzajúcej kapitole (Európska Komisia, 2020). Práve COVID-19 na začiatku predstavoval pre Slovensko jedno veľké neznáme. Do popredia sa dostávali strach a neistota, ktoré patria medzi charakteristické faktory spúšťajúce ekonomickú recesiu. V týchto situáciách štát využíva vládne výdavky na stabilizáciu ekonomiky (Hayes, 2021). Štátne opatrenia patria medzi jednorazové fiškálne opatrenia, ktorých cieľom je dosiahnuť určený makroekonomický cieľ. Teda ide o zmenu výdavkov štátneho rozpočtu, daňových sadzieb, systému daní a iných. Tento druh opatrení definujeme ako jednorazové, keďže pre ich platnosť postačuje rozhodnutie určitého štátneho orgánu (Táncošová 2013).

Všetky zásahy predstavujú nástroje fiškálnej politiky, ktoré v tejto situácii mali zamedziť uskutočneniu najhoršieho scenára. Európska únia Slovenskej republike poskytla finančnú pomoc vo výške miliardu eur, keďže nám hrozilo navýšenie verejného dlhu z výšky 48% HDP za rok 2019 na výšku 61,2% HDP. Odhadované náklady na zabezpečenie opatrení, ktoré by zabezpečili predídaniu horšiemu hospodárskemu prepadu, boli vyčíslené vo výške 6,8 miliardy eur (Európska Komisia, 2020).

Slovenská ekonomika je úzko spätá s predajom tovarov a výrobkov predovšetkým z oblasti hutníctva, elektrotechniky a automobilového priemyslu. Všetky prijaté opatrenia sa týkali obmedzenia mobility a stravovania, čo viedlo k uzatváraniu prevádzok. „Tieto opatrenia sa týkali najmä obmedzenia mobility ľudí, či obmedzovania stretávania sa ľudí. To viedlo k uzatváraniu predajní obchodov, zákazom cestovania, zákazom hromadných podujatí, zákazom vychádzania a v prvej vlne aj k uzatváraniu viacerých výrobných podnikov“ (SBA, 2021, s. 30). Táto situácia viedla k zníženiu spotreby, ktorá je súčasťou HDP. Pokles globálneho dopytu malo dopad aj na infláciu, ktorá v tom čase mala klesajúcu tendenciu.

Vysoké náklady súvisiace s poskytovaním pomoci reprezentovanými ekonomickými opatreniami mali dopad na zvýšenie vládnych výdavkov, ktoré tak isto vstupujú do vyčíslenia výšky HDP (SBA, 2021).

S klesajúcim počtom nakazených postupom času došlo k uvoľneniu opatrení, s čím je spojené aj oživenie ekonomiky. Proces oživenia ekonomiky predstavoval 4 fázy, ktoré sú znázornené v schéme na nasledujúcom obrázku.



Obrázok 1 Schéma procesu oživenia slovenskej ekonomiky

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Nitrianskeho hlásnika (2020)

Údaje Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (2022) uvádzajú, že zo všetkých rezortov práve tento poskytol najrýchlejšiu a najdôslednejšiu pomoc v danej krízovej situácii. Pomoc dosahovala výšku ako sme už vyššie spomenuli 2,5 miliárd eur prostredníctvom programu Prvá pomoc. Jeho zámerom bolo udržanie pracovných miest a zamestnanosti.

Peniaze boli určené všetkým zamestnávateľom, ktorí museli svoje prevádzky zatvoriť, zamestnancom, ale aj samostatne zárobkovo činným osobám. Bez poskytnutia tejto pomoci by veľa zamestnancov malých a stredných podnikov stratilo svoje zamestnanie. Celý proces poskytnutia pomoci je znázornený na nasledujúcej schéme obrázku číslo 2.



Obrázok 2 Schéma projektu Prvá pomoc

Zdroj: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (2022)

Vyplácaná pomoc bola predovšetkým v oblasti stavebníctva, ubytovania, stravovania a obchodu, keďže až jedna tretina pracovných miest spadá do vymenovaných oblastí. Vďaka promptnému nasadeniu daného ministerstva sa pomoc rýchlo dostala k žiadateľom, konkrétne do 4,5 dňa od podania žiadosti.

Z vyplatenej sumy však viac než 24 miliónov bolo odoslaných neoprávneným podnikom do zahraničia. Tým myslíme podniky, ktoré nespĺňali podmienky, konkrétne nepodávali daňové priznania, účtovné závierky a nesídli na mieste, ktoré uvádzali v obchodnom registri. Aj z tohto dôvodu bolo vykonaných 2 550 finančných kontrol, ktoré odhalili neoprávnené čerpanie pomoci vo výške 978 147 eur. Čiastka, ktorú žiadatelia musia pri zistenom neoprávnenom čerpaní vrátiť závisí od závažnosti porušenia a podmienok vymedzených v podpísanej dohode. Najčastejšie porušenia pri čerpaní Prvej pomoci boli:

- nesplnené daňové povinnosti,
- nezaplatené preddavky na zdravotné, sociálne odvody a príspevky na dôchodkové sporenie,
- nelegálne zamestnávanie v období predchádzajúcich 2 rokov,
- dlhy voči Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny,
- žiadateľ pomoci je v konkurze, likvidácii, nútenej správe, alebo má určený splátkový kalendár,

- evidované nevyplatené mzdy,
- uložené tresty zákazu prijímania dotácií, subvencií, alebo trest zákazu prijímania pomoci a podpory poskytovaných z fondov Európskej únie, ak je žiadateľom právnická osoba (Kullová, 2021).

Aj napriek všetkým možnostiam poskytnutia pomoci vlády podnikateľským subjektom sa Slovensko zaradilo z hľadiska prepadu hospodárstva medzi najviac postihnuté krajiny Európskej únie (Kufelová, Bukovová, 2021).

2 Materiál a metódy skúmania

Pri spracovaní vybranej problematiky príspevku boli využité nasledujúce metódy skúmania.

Metóda analýzy bola uplatnená pri spracovaní teoretických východísk.

Pri spracovaní analytickej časti sme využili metodiku komparatívnej analýzy na základe sekundárneho výskumu, ktorú predstavuje štúdia realizovaná Ministerstvom financií Slovenskej republiky. Jej zameranie sa týka makroekonomickej prognózy na roky 2020 – 2023.

Pomocou komparácie sme porovnávali prognózy autorov Pažického a Žúdela s reálnymi výsledkami vývoja HDP, z ktorých boli vyvedené závery príspevku.

Pandémia Covid -19 výrazne ovplyvnila aj zdravie ekonomiky Slovenskej republiky. Podľa Ministerstva financií Slovenskej republiky sa očakával prepád ekonomiky, presne definované recesia sa očakávala na úrovni 7,2 % pre rok 2020. Optimistickejšie predpoklady boli pre druhú polovicu roka 2020, konkrétne úroveň HDP by vzrástla o 6,8 %. Tento odhad vychádzal zo štúdie, ktorá predpokladala útlm ekonomiky nielen Slovenska, ale aj jeho zahraničných partnerov na základe štátnych opatrení počas celých 2 mesiacov. Úroveň HDP v roku 2021 autori odhadujú o nárast 6,8 %, ktorý spôsobí hlavne pokles neistoty, investičnej aktivity a dočerpávanie fondov Európskej únie.

Presnú prognózu vývoja HDP ovplyvnenom štátnymi zásahmi, ktoré boli podmienené korona krízou, uvádzame v tabuľke číslo 1. Zároveň v nej uvádzame aj porovnanie vývoja HDP.

Tabuľka 2 Prognóza MF SR - hlavné indikátory ekonomiky (Apríl 2020)

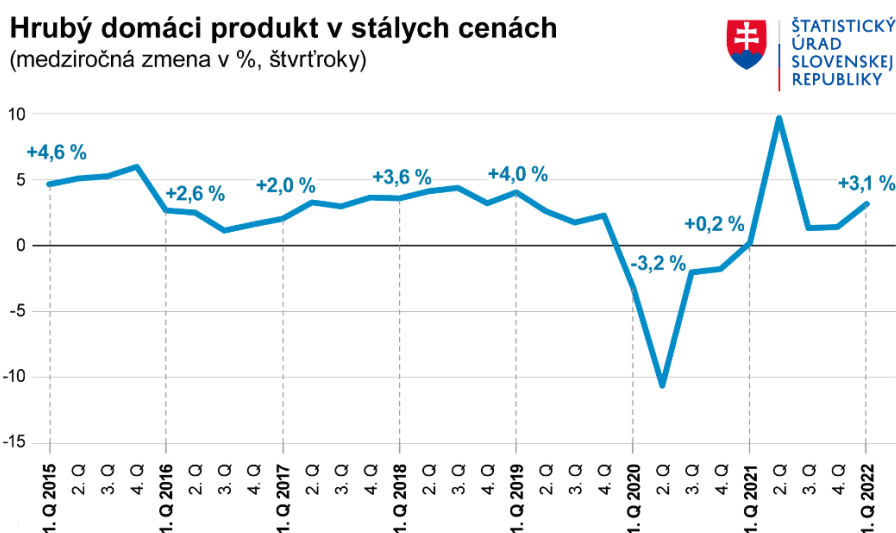
Ukazovateľ	Prognóza					Rozdiel oproti 02/2020			
	2019	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Zmena HDP	2,3	-7,2	6,8	4,1	3,2	-9,4	4,1	1,4	-0,4

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Pažického a Žúdela

Pažický a Žúdel (2020) prognózovali 2 scenáre s rôznymi predpokladmi. Prvý scenár predpokladal väčší prepád ekonomiky z dôvodu predĺženia pandémie o mesiac, oproti základnému scenáru, ktorý predpokladá 2 mesačnú dobu pandémie. HDP v roku 2020 by klesol o 12,5 %, no v roku 2021 za pomoci vládnych opatrení by ekonomika vzrástla o 11 %. Druhý scenár predpokladá 2 mesačnú dĺžku pandémie, ale zároveň ráta s pomalším oživením ekonomiky. V tomto prípade by HDP Slovenska v roku 2020 klesol o 11,4 %. Nasledujúci rok 2021 by však nedošlo k „dohnaniu straty“, keďže by ekonomika stagnovala. Oživenie by nastalo až v roku 2022, aj keď by ekonomika nedosiahla úroveň z pred pandemického obdobia.

Táto prognóza bola prerokovaná na schôdzi Výboru pre makroekonomické prognózy, kde ju všetci členovia uviedli ako realistickú (Pažický, Žúdel, 2020).

V nasledujúcej časti príspevku overíme, či sa prognózy druhého scenára naplnili, a teda či prijaté opatrenia na podporu ekonomiky splnili, alebo naopak nesplnili svoj účel. Budeme však abstrahovať od doby trvania pandémie, keďže predmet nášho skúmania je dopad štátnych opatrení na vývoj HDP. Vývoj HDP prezentujeme v nasledujúcom grafe, ktorý znázorňuje obdobie pred pandemiou, teda prvý kvartál roku 2019 až po prvý kvartál roku 2022, teda obdobie, ktoré popisuje scenár 2.



Graf 1: HDP Slovenska v stálych cenách vyjadrený medziročnou zmenou v % za jednotlivé štvrťroky

Zdroj 1: Štatistický úrad Slovenskej republiky 2022.

Z grafického znázornenia je zrejmé, že najväčším prepadom HDP bol druhý kvartál roku 2020, kedy pandémie dosahovala svoj vrchol. V ďalšom vývoji tretieho kvartálu roku 2020, kedy vďaka promptnej reakcii a zásahu vlády prostredníctvom opatrení začal HDP rásť, sa úroveň HDP dostáva na úroveň z pred pandemického obdobia.

3 Výsledky a diskusia

Na základe preštudovania rôznych materiálov ministerstiev a publikovanej štúdie Ministerstvom financií Slovenskej republiky autormi Pažíckým a Žúdelom môžeme konštatovať, že došlo k naplneniu stanoveného cieľa a opatrenia štátu mali pozitívny dopad na udržanie úrovne slovenskej ekonomiky. Konkrétne závery nám potvrdzujú aj výsledky druhého scenára, kde sme prostredníctvom vývoja HDP potvrdili výsledky autorov spomínaj štúdie.

V scenári 2 autori predikovali vývoj HDP v podmienkach pomalšieho oživenia ekonomiky pre rok 2022, kde úroveň medziročného rastu nedosiahne rovnakú hodnotu ako pred obdobím COVIDU-19.

Tieto výsledky by sme však upravili o konkrétne údaje vývoja HDP, ktoré boli publikované Národnou bankou Slovenska. Konkrétne údaje uvádzame v tabuľke 2.

Tabuľka 3 Porovnanie medziročnej zmeny HDP prognózovaných dát s dátami publikovaný NBS

Rok	Prognózovaná medziročná zmena HDP (v %)	Údaje medziročnej zmeny HDP publikované NBS (v %)
2020	-7,2 %	- 4,4 %
2021	+ 6,8 %	+3,0 %
2022	+ 4,1 %	+ 1,8 %

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Na základe týchto údajov tvrdíme, že opatrenia prijaté vládou Slovenskej republiky naplnili svoj účel. Medziročná zmena HDP v roku 2019, teda z pred pandemického obdobia bola na úrovni 2,3 %. Stotožňujeme sa teda s tvrdeniami scenáru 2, a to že nastáva oživenie ekonomiky, no stále sa ešte nedostáva na úroveň z pred pandemického obdobia.

Opatrenia prispeli k naštartovaniu ekonomiky, no neboli natoľko efektívne, aby dosahovala úroveň z roku 2019.

Dôvod, prečo HDP aj po zavedení všetkých ekonomických opatrení nedosahuje svoju výšku z pred pandemického obdobia môže súvisieť aj s komplikovanosťou podmienok a žiadosť na získanie pomoci, čo už bolo v tomto príspevku uvádzané. Podnetom na zamyslenie pri zvýšení efektívnosti ekonomických opatrení je aj zväženie čo najmenej miery byrokracie.

V príspevku sme dospeli k záveru, ktorý je takmer zhodný s výsledkami štúdie Vozárovej a Dubravskej (2021), ktoré vychádzali z údajov HDP publikovaných NBS. Ich výsledky sa stotožňujú v tom, že prijaté opatrenia, ktoré zabezpečovali spomalenie šírenia nákazy zároveň vyvolali hospodársky pokles a narušili dopytové a dodávateľské reťazce. Tým nasledovalo zníženie výroby a produkcie, počet pracovných síl, čo spôsobilo stratu mnohých pracovných

miest. Všetky vyvolané efekty spôsobili pokles HDP. Prostredníctvom výdavkovej metódy autoriek sme dospeli k záverom, že pandémie spoločne s proti pandemickými opatreniami prispeli k poklesu všetkých zložiek danej metódy. Keby vláda neprijala dané opatrenia, slovenská ekonomika by nedosahovala taký vývoj ako momentálne dosahuje. Výsledky autoriek potvrdili, že v roku 2021 sa slovenskej ekonomike podarilo eliminovať stratu už v druhom kvartáli roku 2021. Keďže výdavková metóda ráta aj so štátnymi výdavkami, ktoré v tomto prípade reprezentujú vládne opatrenie, môžeme konštatovať, že aj v tomto prípade na vývoj HDP vplývali pozitívne (Vozárová, Dubravská, 2021).

Záver

Pandémia COVID-19 zasiahla do bežného vývoja slovenskej ekonomiky. Katastrofické scenáre sa predovšetkým vďaka vládnym zásahom a prijatým opatreniam nenaplnili. Cieľom opatrení bolo zamedziť úplnému kolapsu ekonomiky, čo sa v konečnom dôsledku aj podarilo. Výkonnosť ekonomiky, ktorá je reprezentovaná makroekonomickým ukazovateľom HDP nepoukázal na úplnú stabilizáciu ekonomiky. Môžeme však konštatovať, že prijaté opatrenia pomohli predísť najhorším očakávaniam. Práve vďaka všetkým podporným opatreniam sa už v druhom kvartáli roku 2022 Slovensko dostávala na medziročnú zmenu HDP z pred koronového obdobia. COVID-19 však neskončil. Slovenská republika sa nestihla spamätať zo všetkých negatívnych dopadov pandémie a už čelí ďalšej výzve, ktorú predstavuje energetická kríza. Vidíme, že na základe rýchlej reakcie štátu formou vládných opatrení na začiatku korona krízy nenastali v našej ekonomike veľké škody. Z tohto dôvodu tvrdíme, že aj v tejto situácii by vláda Slovenskej republiky mala zasiahnuť rovnakým spôsobom prostredníctvom opatrení a podporiť všetky ohrozené ekonomické subjekty. Vláda už momentálne schválila finančnú pomoc podnikateľským subjektom vo výške 900 miliónov eur, ktoré podnikom zvládnu financovať vysoké náklady súvisiace s energetickou krízou. Zároveň chceme podporiť ekonomické subjekty podnikajúce v cestovnom ruchu, ktoré patria medzi najviac ohrozené podniky v období novej krízy. Znižovať sa mala sadzba DPH z 20 % na 10 % pre podniky realizujúce podnikateľskú činnosť v oblasti podávania jedál a nápojov. Tento návrh však neprešiel cez hlasovanie parlamentu. Takouto formou vláda zároveň chceme podporiť i ekonomické subjekty podnikajúce v oblasti športu, ako napríklad lyžiarske strediská, lanovky, aquaparky alebo športové haly. Vláda by si teraz mala položiť otázku, ktoré z navrhovaných opatrení efektívne pomohli ekonomike pred kolapsom, a teda mala by v nich pokračovať. Jej odpoveďou budú riešenia, ktoré zabezpečia prežitie a fungovanie podnikateľských subjektov aj v iných krízových časoch.

Grantová podpora: Príspevok vznikol s podporou Vedeckej grantovej agentúry Slovenskej republiky v rámci VEGA č. 1/0579/21 „Výskum determinantov a paradigiem finančného manažmentu v kontexte pandémie COVID 19“. Autori ďakujú Vedeckej grantovej agentúre Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky za finančnú podporu tohto výskumu a publikácie.

Zoznam použitej literatúry

- [1] Baránik, M., Hubánik, J. (2004). *Makroekonómia*. Trenčín. Slovenská republika. Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka.
- [2] Bečka, M. (2020). *Vplyv súčasnej globálnej pandémie SARS-CoV-2 na zamestnanosť v ekonomike Slovenskej republiky*. *Economic Review*, 49(2), 188-214.
- [3] Centrum lepšej regulácie. (2020). *Testovanie vplyvov korona krízy prijatých vládnych opatrení na mikro, malé a stredné podniky*. Dostupné na: http://lepsiezakony.sk/wp-content/uploads/2020/06/Test-MSP_vplyvy-koroba-krizy-na-podnikanie-MSP_MAR.pdf
- [4] Európska komisia. (2020). *Slovensko potrebuje plan na oživenie ekonomiky a ozdravenie verejných financií*. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/slovakia/news/slovensko_potrebuje_plan_na_ozivenie_ekonomiky_a_ozdravenie_verejnych_financii_sk
- [5] FinStat. (2020). *Analýza sektorov priamo ohrozených koronavírusom*. Dostupné na: <https://finstat.sk/analyzy/analyza-sektorov-priamo-ohrozenych-koronavirusom>
- [6] Hayes, A. (2022). *All About Fiscal Policy: What It Is, Why It Matters, and Examples*. [Všetko o fiškálnej politike: čo to je, prečo je to dôležité a príklady] Dostupné na: <https://www.investopedia.com/terms/f/fiscalpolicy.asp>
- [7] Honzová, S., & Pisár, P. (2022). *Dopady prijatých opatrení COVID-19 na sektorovú štruktúru firiem na Slovensku*. *Belianum*, 19(1), 39-59.
- [8] Hošoff, B. (2020). *Vývoj a perspektívy svetovej ekonomiky*. Transformácia počas pandémie koronavírusu SARS-CoV-2. *Ekonomický časopis*, 69(7), 254. doi: 10.31577/ekoncas.2021.07.06
- [9] Jurečka, V. (2017). *Makroekonomie. 3., aktualizované a rozšírené vydanie*. Praha, Česká republika: Grada Publishing.
- [10] Klaus, V., a kol. IVK. (2020). *Vraťme do hospodárskej politiky systém, rád a promyšlený záměr*. Ekonomické aspekty koronakrízy. Praha, Česká republika: UNIPRINT.

- [11] Kullová, Z. (2021). *Milióny eur v luфте, získali ich schránky z cudziny. Dobrovoľne, ako pomoc počas pandémie*. Dostupné na: <https://www.trend.sk/financie/miliony-eur-lufte-stat-ich-poslal-schrankam-cudziny-dobrovolne>
- [12] Kufelová, I., Bukovová, S. (2021). *Analýza opatrení na podporu podnikania a zamestnanosti v čase krízy Covid-19 na Slovensku a vo vybraných krajinách*. *Ekonomika a manažment*, 18(2), 44-55.
- [13] Lisý, J. a kol. (2007). *Ekonomía v novej ekonomike*. Bratislava: Iura edition. 2.
- [14] Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. (2022). *Ekonomické opatrenia*. Dostupné na: <https://podnikame.mhsr.sk/>
- [15] Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny. (2022). *Pod'akovanie zamestnancom rezortu*. Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/uvodna-stranka/informacie-media/video/podakovanie-zamestnancom-rezortu-prace-sp.html>
- [16] Musa, H. Rech, F. (2020). *Paradigm shifts caused by the COVID-19 pandemic in Slovakia*. *Journal of knowledge society*. 8 (2). 1-9.
- [17] Musa, H., Rech, F., Yan, C., & Musova, Z. (2022). The Deterioration of Financial Ratios During the Covid-19 Pandemic: Does Corporate Governance Matter?. [Zhoršenie finančných pomerov počas pandémie COVID-19: Záleží na riadení spoločnosti?]. *Folia Oeconomica Stetinensia*, 22(1), 219-242. doi: 10.2478/fofi-2022-0011
- [18] Národná banka Slovenska. (2022). *Ekonomický a menový vývoj – jeseň 2022*. Dostupné na: file:///C:/Users/Hewlett%20Packard/Downloads/emv_jese%C5%88-2022_prezentacia.pdf
- [19] Pažický, M., Žúdel, B. (2020). *Koronavírus „nakazi“ aj slovenskú ekonomiku*. Dostupné na: https://www.mfsr.sk/files/archiv/6/Komentar_MV_apr_2020.pdf
- [20] Slovak Business Agency. (2021). *Nepriaznivý vplyv pandémie koronavírusu na podnikovú ekonomiku SR*. Dostupné na: <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2021/07/Nepriazniv%C3%BD-vplyv-pand%C3%A9mie-koronav%C3%ADrusu-na-podnikov%C3%BA-ekonomiku-SR.pdf>
- [21] Táncošová, J. a kol. (2013). *Ekonomía*. Bratislava: EKONÓMI.
- [22] Tijani, A. A., Osagie, R. O., Afolabi, B. K. (2021). Effect of strategic alliance and partnership on the survival of MSMEs post COVID-19 pandemic. [Vplyv strategickej aliancie a partnerstva na prežitie msme po pandémie covid-19]. *Ekonomicko-manazerske spektrum*, 15 (2), 126–137. doi: 10.26552/ems.2021.2.126-137
- [23] Trúchliková, M. (2020). *Ekonomické následky COVID-19 na malé a stredné podniky*. Bratislava: EKONÓM.

- [24] Vozárová, I. K., & Dubravská, M. (2021). VÝKONNOSŤ SLOVENSKEJ EKONOMIKY V KONTEXTE VPLYVU PANDÉMIE COVID-19. *Mladá Veda*, 9(4), 85-92.

Adresa autorov: Bc. Miroslava Škvarková, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Ekonomická fakulta, Katedra ekonomiky a manažmentu podniku, Tajovského 10, Banská Bystrica, Slovensko, mshkvarkova2@student.umb.sk
prof. Ing. Hussam Musa, PhD., Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Ekonomická fakulta, Katedra financií a účtovníctva, Tajovského 10, Banská Bystrica, Slovensko, hussam.musa@umb.sk